

การแสดงดนตรีในสถานบันเทิง กรณีศึกษา:
ย่านหลังมอ เขตเทศบาลนครขอนแก่น
Music in Entertainment Venues:
A Case Study of Lung Maw Area Society,
Khon Kaen Municipality, Khon Kaen Province,
Thailand

ชนินทร์ ชัชวาลย์¹
Kanintorn Chatchawan

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์
มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

บทความนี้ นำเสนอผลงานวิจัยเรื่อง การแสดงดนตรีในสถานบันเทิง ย่านหลังมอ เขตเทศบาลนครขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของดนตรีในสถานบันเทิง ย่านหลังมอ เขตเทศบาลนครขอนแก่น และ 2) เพื่อศึกษาการแสดงดนตรีในสถานบันเทิง ย่านหลังมอ เขตเทศบาลนครขอนแก่น โดยใช้วิธีการทางมานุษยดนตรีวิทยา เป็นกระบวนการวิจัย พร้อมทั้งตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า สถานบันเทิงเปิดให้บริการตามกลุ่ม “วัยรุ่น - นักศึกษา” ในแต่ละร้านแสดงดนตรีสด รูปแบบวงโฟล์กซอง วงสตริง ซึ่งมีการใช้แนวเพลงที่แตกต่างกันไป ทำให้นักดนตรีกับผู้ฟังถ่ายทอด สุนทรีภาพ และแสดงพฤติกรรมจากการรับรู้เนื้อหาเพลงได้แตกต่างกัน ผู้ประกอบการมีวิธีเลือกจ้างนักดนตรี จากหลายปัจจัย ได้แก่ แนวเพลง การแต่งกาย และจุดเด่นของนักดนตรีประจำร้าน นักดนตรีมีเทคนิค การเลือกใช้เครื่องดนตรีอย่างน่าสนใจ เลือกเพลงที่ใช้แสดงจากแนวเพลงที่ถนัดและได้รับความนิยม โดยแต่ละเครื่องมีหลักการแกะเพลง และการซ้อมอย่างเชี่ยวชาญ มีกลุ่มนักดนตรีจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีการนัดหมายซ้อม นอกเวลา เทคนิคการเรียบเรียงเสียงประสานมี 5 วิธี คือ 1) การเลือกใช้ทำนอง 2) การเลือกใช้คอร์ด 3) การเลือกใช้เสียงประสาน 4) การเลือกใช้จังหวะ และ 5) การเลือกใช้เทคนิคอื่นๆ

คำสำคัญ: ดนตรี, สถานบันเทิง, ย่านหลังมอ, ขอนแก่น

Abstract

This article aims to: 1) study musical context from entertainment venues within Lung Maw Area, Khon Kaen municipality. 2) study music performances from entertainment venues within Lung Maw Area, Khon Kaen municipality, in terms of the practice and performance techniques with ethnomusicology a research methodology, including

data analysis as quality research.

The results showed that entertainment venues within Yaan Lung Maw society based their business hours on teenagers and students. The entrepreneurs provided unique services such as folk song performances, including various music styles, since musicians and audiences can express their aesthetics through the lyrics as well as the instrumental performance. The musicians have their own musical instruments and song choice techniques based on musical styles or popularity. The song transcription and practice for each instrument are expertly conducted. The harmony arrangement techniques are: 1) proper melody selection, 2) proper chord selection, 3) proper harmony selection, 4) proper rhythm selection, and 5) Other technique selection.

Keywords: Music, entertainment venues, Lung Maw, Khon Kaen

บทนำ

การแสดงดนตรีในสถานบันเทิง นับว่าเป็นการแสดงดนตรีแขนงหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของการแสดงดนตรี และค่านิยมของผู้คนตามแฟชั่นของนักดนตรี นักดนตรีต้องเป็น ผู้ที่มีทักษะในการบรรเลงสามารถต่อเพลง และเรียบเรียงเสียงประสานได้อย่างเชี่ยวชาญ แต่ปัจจุบันกลับพบว่าองค์ความรู้ด้านการแสดงดนตรีในสถานบันเทิงที่เป็นแบบแผนความรู้ นั้น มีเพียงน้อยนิด พบเพียง การศึกษาวิจัยสถานบันเทิงในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจเลือกศึกษาดนตรีดังกล่าว เนื่องจากเป็นย่านที่มีการแสดงดนตรีสดในรูปแบบหลากหลาย มีลักษณะดนตรีโดดเด่น เป็นศูนย์รวมของกลุ่มวัยรุ่น และมีการจัดโซนสถานบันเทิงที่ชัดเจน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบท และเทคนิคที่ใช้ในการฝึกฝน พัฒนาการแสดงดนตรี และเทคนิคที่ใช้ในช่วงที่ทำการแสดง

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาการศึกษาตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปี พ.ศ. 2557 – สิงหาคม ปี พ.ศ. 2558 ศึกษาสถานบันเทิง ย่านหลังมอ หมู่บ้านโนนม่วง ถ.บ้านโนนม่วง ต.ศิลา เขตเทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 4 ร้าน ได้แก่ ร้านพอลโล่ บาร์ ร้านยิหาว ร้านป๊อปปี้ และร้านเพลกราวด์ ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 30 คน ได้แก่ วงดนตรี ผู้ฟัง และผู้ประกอบการหรือผู้จัดการ โดยข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยใช้ชื่อนามสมมุติ เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับอาจมีประเด็นส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูล ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. บริบทของดนตรีในสถานบันเทิง ย่านหลังมอ เขตเทศบาลนครขอนแก่น

ในย่านหลังมอ ผู้ประกอบกิจการทุกร้านมีหลักการเปิดให้บริการสถานบันเทิง สอดคล้องไปตามช่วงเวลาของกลุ่ม “วัยรุ่น - นักศึกษา” เปิดภาคเรียนหรือมีกิจกรรมในสถานศึกษา ช่วงเทศกาลต่างๆ โดยมีเทคนิคการดึงดูดผู้บริโภคให้เข้ามาใช้บริการอย่างหลากหลาย มีการจัดตั้งสไตล์ของร้าน สร้างสรรค์บรรยากาศให้เกิดเอกลักษณ์ เปิดเพลงในสไตล์เพลงประจำร้าน จัดตั้งรูปแบบวงดนตรีสดและบรรเลงแนวเพลงประจำร้าน มีการให้บริการที่ดีจากเด็กเสิร์ฟ โปรโมชันอาหาร และเครื่องดื่มในราคาที่ย่อมเยา

ในช่วงเทศกาลต่างๆ ผู้ประกอบการมักจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดลูกค้า เช่น การจัดคอนเสิร์ตจากศิลปินที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน การจัดมินิคอนเสิร์ตจากนักดนตรีอาชีพที่มีชื่อเสียงในจังหวัดขอนแก่น เป็นต้น

รูปแบบการแสดงที่ได้รับความนิยมจากผู้ฟัง สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มวัยรุ่น - นักศึกษา ในชั้นปีที่ 1 (Freshly) นิยมการฟังดนตรีรูปแบบวงสตริง (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2557)
- 2) กลุ่มวัยรุ่น - นักศึกษา ในชั้นปีที่ 2 – 4 นิยมการฟังดนตรีรูปแบบวงดนตรีโฟล์คซอง (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2557)

1) วิธีการกำหนดรูปแบบวงดนตรีในการแสดง ผู้ประกอบการและนักดนตรีจะกำหนดให้วงโพล์ของการแสดงในรอบแรกๆ เพื่อดึงดูดผู้ฟังให้เริ่มทยอยเข้าร้าน และสร้างบรรยากาศในการดื่มกิน ส่วนวงสตริงกำหนดให้ทำการแสดงในรอบกลางจนถึงรอบสุดท้าย เพื่อดึงดูดผู้ฟังให้สนุกสนาน สามารถปลดปล่อยท่าทางหรืออารมณ์ได้มากที่สุด

2) การสร้างบรรยากาศในช่วงพักเบรก มี 2 แนวเพลง ได้แก่ แนวเพลงแดนซ์ และแนวเพลงอินดี้

3) สุนทรียภาพและพฤติกรรมของวงดนตรีกับผู้ฟังที่มีต่อกัน การถ่ายทอดสุนทรียภาพของนักดนตรีในระหว่างที่แสดงดนตรี และการถ่ายทอดสุนทรียภาพของผู้ฟังในระหว่างที่รับชมการแสดงดนตรี ส่วนใหญ่ ทุกร้านถ่ายทอดออกมาจากการรับรู้เนื้อหาเพลงในด้านบวกและด้านลบ ต่างกันที่แต่ละร้านจะใช้แนวเพลงแตกต่างกันไป เพื่อกำหนดให้นักดนตรีและผู้ฟังแสดงอิริยาบถที่ต่างกันไป แนวเพลงป๊อปและแดนซ์แสดงให้เห็นอิริยาบถการเต้นรำ แนวหมอลำและเพื่อชีวิตแสดงให้เห็นการเต้นรำอย่างสนุกสนานเหวี่ยงในจังหวะสามช่า แนวเพลงป๊อปหรืออีซีลิสเซนนิ่ง (สไตล์เพลงเศร้า) แสดงให้เห็นความรู้สึกที่ขมขื่น ส่วนแนวเพลงนอกระแสนิยม (สไตล์เพลงอินดี้และร็อก) แสดงให้เห็นถึงความสุขสนุกสนาน อิสระ ท้าทาย ในสไตล์อินดี้ นอกจากนี้ นักดนตรีในทุกๆ ร้านยังถ่ายทอดสุนทรียภาพผ่านการบรรเลงเครื่องดนตรีในทักษะการเล่นที่หลากหลาย และเข้าถึงอารมณ์ด้วย

การแสดงพฤติกรรมของนักดนตรีในระหว่างที่แสดงดนตรี และการถ่ายทอดสุนทรียภาพของผู้ฟังในระหว่างที่รับชมการแสดงดนตรี แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมอย่างหลากหลายตามเนื้อหาของเพลง ซึ่งแปรเปลี่ยนไปตามข้อ 1) และข้อ 2) ในข้างต้น

ภาพที่ 1 การแสดงอิริยาบถและพฤติกรรมผ่านเครื่องดนตรี
 ร่วมไปกับบทเพลงของนักดนตรี
ที่มาของภาพ: ชนินทร ชัชวาลย์ ตุลาคม 2557

ภาพที่ 2 การแสดงสีหน้า ความรู้สึก และอิริยาบถร่วมไปกับบทเพลงของผู้ฟัง
ที่มาของภาพ: ชนินทร ชัชวาลย์ ตุลาคม 2557

4) **วิธีการเลือกจ้างนักดนตรี** คัดเลือกจากวงที่เล่นแนวเพลงสมัยนิยมทั้งเก่าและใหม่ วงที่มีทักษะทางด้านดนตรีที่มีคุณภาพ มีความสามัคคี การแต่งกายไม่เน้นว่าควรแต่งแบบใด แต่ควรสุภาพเรียบร้อย

5) **จุดเด่นของนักดนตรีประจำร้าน** นักดนตรีแต่ละร้านมีความเชี่ยวชาญในการเล่นเครื่องดนตรีแตกต่างกันไป โดยแต่ละคนจะดึงศักยภาพที่ตนเองถนัดออกมาใช้ในแต่ละสถานการณ์เป็นหลัก

6) ข้อสังเกตที่พบจากบริบทในแต่ละร้าน

ผู้ฟังกับการนิยมฟังเพลงตามกระแสนิยมในสถานบันเทิง นักดนตรีมองว่าผู้ฟังนิยมฟังเพลงตามกระแสนิยมเป็นหลัก ฟังตามเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรักหรือเนื้อหาที่ผู้ฟังชอบ รับฟังเพลงนอกกระแสน้อย ส่วนผู้ฟังอยากให้เพิ่มแนวเพลงให้หลากหลายขึ้น เพราะเพลงที่ใช้แสดงส่วนใหญ่มักเป็นเพลงที่ซ้ำกันบ่อยๆ

ความพิเศษของคนตรีในสถานบันเทิงและสถานบันเทิงย่านหลังมอ
 ผู้คนที่มาเยือน กลุ่มผู้ฟัง รวมถึงนักดนตรีอาชีพ ต่างชื่นชอบและประทับใจในสถานที่แห่งนี้ เนื่องจากเป็นย่านที่มีการแสดงดนตรีสดที่ตื่นตาตื่นใจ เมื่อได้สัมผัสกับบรรยากาศมักจะพากันหลงใหล และอยากกลับมาเยือนอีกครั้ง

จำนวนนักดนตรีที่เพิ่มสูงขึ้นเกินความต้องการของสถานบันเทิง
 อาชีพนักดนตรีเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ดี สามารถประกอบอาชีพได้ง่าย ไม่จำเป็นต้องมีทักษะเปียโนการประกอบอาชีพมากนัก ขอเพียงมีความสามารถ และประสบการณ์ดนตรี ประชากรนักดนตรีในขณะนี้จึงอยู่ในสภาวะเกินความต้องการ

การสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างนักดนตรีอาชีพด้วยกัน
 นักดนตรีส่วนใหญ่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อย สาเหตุหนึ่งที่สำคัญเกิดจากการที่แต่ละคนมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง ทำให้นักดนตรีที่อยู่ในสายอาชีพนี้มานานกับนักดนตรีรุ่นใหม่ไม่ค่อยลงรอยกันนัก

มุมมองของบุคคลภายนอกที่มีต่ออาชีพนักดนตรี พบว่า บุคคลภายนอกมักประเมินค่านักดนตรี อาชีพต่ำ คิดว่าไม่มีอนาคต

2. การแสดงดนตรีในสถานบันเทิง ย่านหลังมอ เขตเทศบาลนครขอนแก่น

จากการสังเกตและสัมภาษณ์นักดนตรีที่มีความโดดเด่นในแต่ละร้าน ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงดนตรี สามารถแบ่งข้อมูลออกเป็น ส่วนๆ ตามสถานบันเทิงแต่ละร้าน และสรุปประเด็นข้อมูลได้ ดังต่อไปนี้

2.1 เทคนิคที่ใช้ในการฝึกฝน ปฏิบัติ หรือพัฒนาการแสดงดนตรี

1) เทคนิคการเลือกใช้อุปกรณ์หรือเครื่องดนตรี เลือกใช้เครื่อง

ดนตรีที่มีมาตรฐาน หรือเป็นเครื่องดนตรียี่ห้อใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นมียี่ห้อดัง เพราะเครื่องดนตรีสามารถปรับแต่งซาวนด์ให้ไพเราะได้ด้วยมิกเซอร์หรืออีควอไลเซอร์ จากทางร้าน แต่ต้องปรับ จูน (Touching) ให้มีคุณภาพหรือสั่งทำขึ้นเอง เพื่อให้ตอบสนอง ซาวนด์ได้หลากหลาย ราคาเหมาะสมกับงบประมาณ

2) เทคนิคการเลือกเพลง

เลือกตามความพอใจ นักดนตรีมีหลักการเลือกไปตามความพอใจของนักดนตรี ความถนัดของ นักดนตรี และเป็นเพลงที่ผู้ฟังขอมาเลือกตามความนิยม นักดนตรีส่วนใหญ่มักเล่นเพลงในกระแสนิยม แนวเพลงที่ผู้ฟังชอบ ได้แก่ แนวเพลงป๊อป ป๊อปร็อก ฮิปฮอป แดนซ์ รวมถึงเพื่อชีวิต และหมอลำ

3) เทคนิคการแกะเพลงของแต่ละเครื่อง นักดนตรีแต่ละเครื่อง มักฟังเพลงที่ต้องการจะแกะ ซ้ำๆ จนสามารถจำได้ขึ้นใจ จากนั้นหาคีย์เพลงที่เหมาะสมกับนักร้อง แล้วจึงวิเคราะห์โครงสร้างเพลงและท่อนเพลง เช่น กีตาร์ฟังจังหวะเพลง กลองฟังท่อนเพลงหลัก กรูฟ ส่วนจังหวะ เพื่อให้มีความเข้าใจลูกส่งในท่อนต่างๆ เป็นต้น จากนั้นแกะทำนองเพลงประจำเครื่องดนตรีของตนเอง (เข้มชาติ มีชัย, 2557: สัมภาษณ์)

4) เทคนิคการซ้อมของแต่ละเครื่อง ทุกๆ เครื่องมักจะฟังเพลงให้หลากหลายแนว จากนั้นนำมาประยุกต์ให้เข้ากับความถนัดของตนเอง เลือกซาวนด์ให้เหมาะกับเพลงที่จะเล่นหรือสามารถใช้แทนกันได้ จากนั้นซ้อมท่อนเดี่ยวของตนเองเป็นหลัก ประกอบกับฝึกฝนทักษะให้เกิดความชำนาญ (จตุพร มานะยิ่ง, 2557: สัมภาษณ์)

5) ลักษณะการซ้อมของแต่ละวงดนตรี

พบว่า มี 2 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะแรก เป็นวงที่ไม่มีการซ้อมนอกเวลาอย่างเป็นระบบ แต่ละคนแกะเพลงในท่อนเดี่ยวของตนเองไว้ จากนั้นทำการแสดงจริงในงานทันที หรือซ้อมดนตรีในการแสดงจริงนั่นเอง นักดนตรีที่มีประสบการณ์ และรู้จักเพื่อนนักดนตรีด้วยกันเป็นอย่างดีเท่านั้น จึงจะสามารถนัดแนะเทคนิคการเล่นในงานแสดง

ได้ทันที (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2557)

ลักษณะที่สอง เป็นวงที่มีการนัดเวลาซ้อมอย่างเป็นระบบ มีการแกะเพลง ผีก็ฝนในท่อนเดียวของตนเอง จากนั้นรวมตัวกันซ้อม เพื่อปรับวงให้เกิดผลงานเพลงที่มีคุณภาพ (สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2557)

6) เทคนิคการเรียบเรียงเสียงประสานของวงดนตรี

6.1) การเลือกใช้ทำนอง คือ การเลือกใช้เทคนิคการบรรเลงของเครื่องดนตรี ซึ่งทำหน้าที่เป็นทำนองหลัก โดยเฉพาะนักร้องในท่อนร้อง และเครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องเดียวในท่อนโซโล (Solo) มีเทคนิค ดังนี้

6.1.1) การใช้ทำนองตามต้นฉบับ (Copy Singings) บรรเลงทำนองเพลง ให้เหมือนกับเพลงต้นฉบับ

6.1.2) การแปลงทำนองต้นฉบับ เพื่อให้บรรเลงได้สบายขึ้น โดยไม่ทำให้โครงเพลงผิดเพี้ยนไป

6.1.3) การล้อทำนอง คือ การเล่นเครื่องดนตรี 2 ชนิด ขึ้นไป ในทำนองโต้ตอบกัน

6.1.4) การดัดแปลงเปลี่ยนสไตล์ คือ การดัดแปลงทำนองเพลงของแนวเพลงหนึ่งให้กลายเป็นอีกแนวเพลงหนึ่ง ทำให้ผู้ฟังเกิดความตื่นตาตื่นใจ เช่น กีตาร์ดัดแปลงทำนองเพลงป๊อปให้กลายเป็นทำนองเพลงหมอลำ เป็นต้น

6.2) การเลือกใช้คอร์ด

6.2.1) การแปลงคอร์ดเพลงต้นฉบับ ได้แก่ (1) การแปลงเป็นคอร์ดอื่น เนื่องจากต้องการให้เพลงมีเสียงคอร์ดที่กว้างขึ้น ไพเราะมากขึ้น (2) การแปลงเป็นคอร์ดพื้นฐาน เนื่องจากคอร์ดเดิมมีวิธีการเล่นที่ยาก ซึ่งจะแตกต่างกันกับ ข้อ (1) การแปลงเป็นคอร์ดอื่น อย่างไรก็ตามหากคอร์ดที่เล่นยากนั้น มีความสำคัญต่อบทเพลง นักดนตรีก็จะคงคอร์ดเดิมนั้นไว้ เพื่อให้ได้บรรยากาศของเพลงที่สมบูรณ์

6.2.2) การปรับคีย์เพลงให้เข้ากับนักร้อง (Transpose) เพื่อให้สามารถร้องเพลงได้ สบายขึ้น

6.3) การเลือกใช้เสียงประสาน เน้นการร้องประสานเสียง
ในทำนองคู่ 3 และคู่ 8

6.4) การเลือกใช้จังหวะหรือสไตล์การเล่น พบว่า เน้นการ
คัฟเวอร์และการรีอะเรนจ์

6.5) การเลือกใช้เทคนิคอื่นๆ ได้แก่

6.5.1) การใส่ไดนามิคส์ ดัง – เบา และการใส่อารมณ์
ร่วมไปกับเพลง ทั้งในการเล่นดนตรี การร้อง เพื่อให้เพลงเกิดมิติ เกิดความเชื่อใน
เพลง และเกิดความไพเราะมากยิ่งขึ้น

6.5.2) การอินโทรด้วยท่อนฮุค คือ การเริ่มขึ้นเพลง
จากท่อนฮุค จากที่ควรจะเป็นท่อนอินโทร โดยเลือกนำท่อนฮุคของเพลงที่ทำให้ผู้ฟัง
เข้าถึงอารมณ์เพลง โดยเฉพาะแนวเพลงเศร้า เพื่อสร้างความตื้นใจให้กับผู้ฟัง

7) เทคนิคการเตรียมตัวก่อนขึ้นแสดงจริง

มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

7.1) นักดนตรีแต่งกายแบบอิสระ เข้ากับสไตล์เพลง

7.2) การวอร์มร่างกายให้พร้อมต่อการเล่นเครื่องดนตรี

7.3) การสำรวจบรรยากาศของผู้ฟังก่อนขึ้นแสดงเพื่อเลือก
เพลงที่จะเล่น

7.4) การตรวจเช็คอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ตั้งสาย ขวานด์เช็ค
ปรับแต่งอีควอไลเซอร์ เป็นต้น

การปรับแต่งอีควอไลเซอร์ พบว่าเครื่องดนตรีแต่ละ
เครื่องจะมีขวานด์ประจำเครื่อง ที่แตกต่างกันไปตามยี่ห้อ หากเครื่องใดมีโทนเสียง
ประจำเครื่องแบบใด ก็จะลดช่องเสียงนั้นลง และหากมีข้อด้อยในช่องเสียงใด ก็
ปรับโทนเสียงนั้นเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสม ขวานด์รวม (เครื่องขยายเสียง) ของ
ทางร้านก็เช่นเดียวกัน เมื่อปรับได้ดังนี้แล้วจึงปรับเสียงไปตามความพอใจของแต่ละ
บุคคล หรือตามแนวเพลงที่ใช้เล่น และตามขวานด์มาตรฐานของแต่ละเครื่อง อย่างไรก็ตาม
ก็ตามเทคนิคดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่แน่นอน เพราะยังมีอุปกรณ์อื่นที่อาจทำให้

ชาวเน็ตเพี้ยนได้ตลอดเวลา ได้แก่ สภาพแวดล้อม อากาศ ประสิทธิภาพของเครื่องเสียงในร้าน และประสิทธิภาพของเครื่องดนตรี

2.2 เทคนิคการสร้างความบันเทิงแก่ผู้ฟัง

มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1.1) นักดนตรีใช้เทคนิคการสังเกตการณ์ เพื่อดูอารมณ์ของผู้ฟัง
- 1.2) ลำดับสคิลิเพลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้นๆ มี 3 วิธี

ได้แก่

1.2.1) การบอกเพลงหน้างาน ไม่มีการจัดเตรียมสคิลิเพลงล่วงหน้า นักร้องทำหน้าที่เลือกเพลงตามความพอใจ และบอกเพลงกันระหว่างที่ทำการแสดง

1.2.2) การลำดับสคิลิเพลงไปตามสถานการณ์ นักดนตรีมีการสังเกตบรรยากาศภายในร้านหรือบรรยากาศของผู้ฟัง จากนั้นจึงค่อยเลือกเพลงให้เหมาะสมกับบรรยากาศ

ในข้อนี้ สังเกตได้ว่ามีความเชื่อมโยงไปตามเทคนิคการเตรียมตัวก่อนขึ้นแสดง ข้อ 7.3) การสำรวจบรรยากาศของผู้ฟังก่อนขึ้นแสดงเพื่อเลือกเพลงที่จะเล่น

1.2.3) การลำดับสคิลิเพลงด้วยการจัดกลุ่มจังหวะ นักดนตรีเลือกเพลงที่ต้องการ จะเล่น จากนั้นเขียนรายชื่อเพลงไว้ แล้วนำมาจัดลำดับจังหวะให้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน มีการพักเบรกแบ่งเป็น 3 ช่วง และกำหนดจังหวะไปตามสถานการณ์ของผู้ฟัง ตามข้อ 1.2.2) ข้างต้น

1.3) ในช่วงหัวค่ำมักเล่นเพลงสบายๆ ไม่หันเหความสนใจผู้ฟังมากนัก แต่หากบรรยากาศยังเงียบอยู่ นักดนตรีจะไม่มีเอนเตอร์เทนใดๆ แต่จะบรรเลงไปเรื่อยๆ เพื่อกระตุ้นผู้ฟังให้เริ่ม คล้อยตาม

1.4) ใช้เทคนิคการสร้างความบันเทิงด้านอื่นๆ เข้ามาเสริม เช่น การหยอกล้อ ขอเสียงกรี๊ดหรือถามขอเพลงผู้ฟัง การเดินรำประกอบการแสดงดนตรี

พร้อมกันทั้งวง การเต้นรำประกอบการแสดงดนตรีอย่างอิสระ การไล่ระดับจังหวะ เพลง การแสดงพฤติกรรมผ่านเครื่องดนตรี เป็นต้น

1.5) มีการออกแบบโครงสร้างเพลงและการนำเสนอเพลง ได้แก่ การต่ออารมณ์เพลง คือ การนำเพลงมาเล่นต่อกัน โดยเพลงเหล่านั้นต้องเป็นเพลงที่อยู่ในคีย์เดียวกัน จังหวะใกล้เคียงกัน และอารมณ์เพลงเดียวกัน นำมาเล่นต่อกันตามสไลด์ที่แต่ละวงนัด

การพูดเข้าเพลง คือ ในช่วงเวลาก่อนจะเริ่มขึ้นเพลงหรือเริ่มร้องเพลง นักดนตรีจะมีการเล่าเรื่องราวหรือระบายความรู้สึกของบทเพลงออกมา ก่อน เพื่อให้ผู้ฟังมีอารมณ์คล้อยตามเพลงมากที่สุด

ภาพที่ 3 การเต้นรำทั้งวงเพื่อเอนเตอร์เทนผู้ฟังของนักดนตรี

2) ปัญหาหรืออุปสรรคที่มักเกิดขึ้นในระหว่างการแสดงดนตรีและวิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

1) ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ เป็นปัญหาที่เกิดจากวงดนตรี การนำบุคคลอื่นมาเล่นแทน ปัญหาเกี่ยวกับชวาวด์ดนตรี ทางร้านไม่มีผู้ควบคุมชวาวด์ประจำ และไม่ชำนาญในการปรับชวาวด์ ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์บนเวทีชำรุดรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมใกล้เคียง

2) ปัญหาที่สามารถแก้ไขได้

เป็นปัญหาเกี่ยวกับผู้ฟังไม่สนใจต่อเพลงที่นักดนตรีนำเสนอ และต้องการขอเฉพาะเพลงที่อยากฟัง วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า นักดนตรีจะอธิบายกับผู้ฟังอย่างสุภาพและเป็นมิตร อาจตอบตกลงไปก่อนแล้วขออนุญาตให้ตีเจเปิดเพลงให้แทน หรืออาจขอโทษและขอชดเชยในวันถัดไป

ปัญหาการก่อกวนบนเวทีของผู้ฟังที่มันเมาจนขาดสติ เช่น เต้นบนเวที ดึงไม้ค้ำจนกร้องไปขับร้องเอง เป็นต้น วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า คือ นักดนตรีจำเป็นต้องยอมปล่อยให้ผู้ฟังร้องต่อไป และพลิกสถานการณ์ให้ผู้ฟังโต๊ะอื่นๆ สนุกไปด้วยแทน

ปัญหาที่เกิดจากวงดนตรี กีตาร์ขัดข้อง แบตหมด สายขาดหรือไฟดับ ทำให้ไม่สามารถเล่นได้ วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า คือ นักร้องจะมีการบอกกล่าว และขอภัยผู้ฟังก่อนจบการแสดงลงกลางคัน

ปัญหาหลงชาร์ต หรือเคลื่อนที่ในขณะที่ทำการแสดงทำให้ตีไม่ถนัด วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า คือ จำเป็นต้องเล่นทั้งๆ ที่ชาร์ตไปจนจบการแสดง จากนั้นค่อยแก้ไขกล่องใหม่

ปัญหาการเล่นผิดเพี้ยน ส่วนใหญ่มักเกิดจากสมาธิในวงบรรเลงผิดพลาด วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า สมาธิในวงต้องมีคนหนึ่งเป็นผู้เตือนสติเพื่อนในวง เพื่อเรียกสมาธิของทุกคนกลับคืนมา นอกจากนี้ภายหลังจากการแสดงต้องปรับปรุงตนเองให้มีทักษะ และศักยภาพการแสดงดนตรีที่ดีขึ้น

ปัญหาเกี่ยวกับขาวนด์ดนตรี เครื่องเสียงภายในร้านมีเสียงไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า คือ นักดนตรีต้องปรับขาวนด์ไปพร้อมๆ กับทำการแสดงไปด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ปัญหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หากฝนตกไม่หนักมากนัก ยังสามารถกลางแจ้งเล่นได้ แต่หากมีฝนตกหนัก วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า นักร้องจะมีการบอกกล่าว และขอภัยผู้ฟังก่อนจบ การแสดงลงกลางคัน ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมใกล้เคียง ทำให้ฟังดนตรีไม่รู้เรื่อง

ภาพที่ 4 บรรยากาศการแสดงดนตรี

การอภิปรายผลการวิจัย

บริบทของดนตรีในสถานบันเทิง ย่านหลังมอ เขตเทศบาลนครขอนแก่น

1. รูปแบบการแสดงที่ได้รับความนิยมของแต่ละบุคคล

วงดนตรีโฟล์กซอง ได้รับความนิยมมากในกลุ่มวัยรุ่น – นักศึกษา ชั้นปีที่ 2 – 4 เพราะพวกเขาต้องการเปลี่ยนบรรยากาศมาฟังแนวเพลงเบาๆ และพูดคุยสนทนากันมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น ที่กล่าวไว้ว่า ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย อายุประมาณ 19 – 24 ปี เป็นวัยที่เริ่มมีความคิดค่อนข้างจะเป็นผู้ใหญ่ (ศรีณย์ สิงห์ทน, 2552 : 18) เพราะในวัยนี้เคยผ่านความสนุกสนาน และเร้าอารมณ์มาแล้ว

วงสตริง ได้รับความนิยมมากในกลุ่มวัยรุ่น – นักศึกษา ในชั้นปีที่ 1 เพราะในวัยนี้เป็นช่วงวัยที่อยากรู้ อยากทดลอง พวกเขาจึงอยากแสดงกิริยาที่สนุกสนานไปตามดนตรี สามารถกระโดดโลดเต้นได้ สอดคล้องกับแนวคิดวัยรุ่นกับการเที่ยวในสถานบันเทิงของอลิสรา ชูชาติ และอัมพวัน อัมพรสินธุ์ ซึ่งได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่า วัยรุ่นต้องการอิสระในการใช้ชีวิต และต้องการแสดงออกอย่างไม่สนใจใคร ในทางกลับกันก็มีความต้องการความสนใจจากผู้คนในบริบทด้วยจึงแสดงออกด้วยการเต้นรำ

2. วิธีการกำหนดรูปแบบวงดนตรีในการแสดง

การเลือกใช้วงดนตรีโฟล์คซองหรือวงสตริงในการแสดง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในกรณีที่ทางร้านต้องการดึงดูดผู้ฟังให้เริ่มทยอยเข้าร้านหรือต้องการดนตรีที่เบาฟังสบาย จะให้ วงดนตรีโฟล์คซองทำการแสดง

ในกรณีที่ทางร้านต้องการดึงดูดผู้ฟังให้เริ่มปลดปล่อยท่าทาง การเต้นรำ อารมณ์ ทำให้เกิด ความสนุกสนาน มีจังหวะน่าสนใจ จะให้วงดนตรีสตริงทำการแสดง

3. การสร้างบรรยากาศในช่วงพักเบรก

การเปิดแนวเพลงแดนซ์ในช่วงพักเบรก น่าจะมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้บรรยากาศความสนุกไม่ขาดช่วงไป และสนุกสนานเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

การเปิดแนวเพลงอินดี้ในช่วงพักเบรก น่าจะมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังอยู่ในอารมณ์เฟลิดเฟลินเช่นเดียวกันกับแนวเพลงแดนซ์ ต่างกันที่แนวเพลงอินดี้จะสร้างความสนุกสนานที่เบาละมา แต่แปลกใหม่ เนื่องจากอินดี้มีเนื้อหาสาระทางบทกวี คติสอนใจเกี่ยวกับความรัก และมีโครงสร้างเพลงที่ใหม่

4. การถ่ายทอดสุนทรียภาพของผู้ฟังในระหว่างที่รับชมการแสดงดนตรี

มีความสอดคล้องกันกับทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ในเรื่องสัมผัสการรับรู้ของมนุษย์ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ 1) ความตื่นใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ตื่นตัวเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด 2) ความน่าเกลียด หมายถึง ความรู้สึกที่อยู่ตรงข้ามกับความงามทั้งปวง นักปรัชญาในอดีตนิยามว่าเป็น ความงามทางสุนทรียที่ผิดพลาด แต่ในปัจจุบันมโนทัศน์ของกลุ่มนิยามทางศิลปะสุนทรียได้เปลี่ยนไปสามารถถ่ายทอดออกมาได้ในทางที่อิสระ ตามความต้องการของตัวศิลปินเอง เช่น ความรู้สึกปวดร้าว ความรู้สึกเก็บกด ความรู้สึกที่ชั่วร้าย เป็นต้น (เมธีรัตน์ นวบุศย์, 2536 : 37 - 39) แต่แตกต่างกันที่การใช้แนวเพลง ดังนี้

แนวเพลงป๊อปและเพลงแดนซ์ แสดงให้เห็นอิริยาบถการเต้นรำ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของแนวเพลงนี้

แนวเพลงหมอลำและเพื่อชีวิต แสดงให้เห็นการเต้นรำที่สนุกสนานเพียงในจังหวะสามช่า ซึ่งมีอิทธิพลกับผู้ฟังไม่น้อยไปกว่าเพลงแดนซ์ และอาจสะกดผู้ฟังได้

มากกว่าเพลงแนวอื่นๆ เพราะแนวเพลงดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมดนตรีในท้องถิ่นของผู้ฟัง ถึงแม้หลายคนอาจให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่ได้ชอบ” หรือ “ก็ฟังได้ แต่ไม่ได้ถึงกับชอบ” แต่เมื่อมีนักร้องหรือสนุกสนานมากๆ กลับทำให้ผู้ฟังจดใจไม่อยู่ ลูกขึ้นมาสนุกกับเพลงอย่างน่าอัศจรรย์

แนวเพลงป๊อปหรืออีซีลิสเซนนิ่งทั่วไป (สไตล์เพลงเศร้า) แสดงให้เห็นอิริยาบถต่างๆ ที่แสดงถึงอารมณ์ขมขื่น ซึ่งมีอิทธิพลกับผู้ฟังดนตรีในสถานบันเทิงมากที่สุดแนวเพลงหนึ่ง เพราะแนวเพลงดังกล่าวสามารถ ตอบโจทย์ผู้ฟังที่อยู่ในอารมณ์โศกเศร้าหรืออกหักได้ เพราะวัยรุ่นในปัจจุบันล้วนแต่เคยประสบอยู่ในอารมณ์ อกหัก เมื่อผู้ฟังได้ฟังเพลงดังกล่าวในช่วงเวลาที่มีนักร้อง จึงทำให้ผู้ฟังปลดปล่อยความรู้สึกเจ็บปวด เกียจขัดออกมา จากนั้นแปรเปลี่ยนเป็นความฮึกเหิมและสนุกสนานอย่างน่าประหลาดใจ

แนวเพลงนอกระแสนิยม (สไตล์เพลงอินดีและร็อก) แสดงให้เห็นอิริยาบถต่างๆ ที่แสดงถึง ความสนุกสนานที่อิสระในสไตล์อินดี ซึ่งมีอิทธิพลกับผู้ฟังและนักดนตรีในสถานบันเทิงไม่น้อยไปกว่าแนวเพลงอื่นๆ เพราะเป็นแนวเพลงที่แปลกใหม่ เป็นที่น่าสนใจ ในอนาคตน่าจะมีผู้ฟังที่ให้ความสนใจมากขึ้นเรื่อยๆ

5. การเลือกจ้างนักดนตรี

คัดเลือกจากการนำเสนอแนวเพลงสมัยนิยมทั้งเก่าและใหม่ เพราะเป็นแนวเพลงที่วัยรุ่น ย่านหลังมอชื่นชอบมากที่สุด และได้รับความนิยมตามยุคสมัยต่างๆ สอดคล้องกันกับแนวคิดวัฒนธรรมประชานิยม วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากความนิยมของสังคม ในช่วงระยะเวลาหนึ่งตามยุคสมัยนั้นๆ เพลงสมัยนิยมก็เป็นหนึ่งในวัฒนธรรมประชานิยม เนื่องจากสื่อมวลชนได้เผยแพร่ไปสู่ประชาชนจนเกิดเป็นที่ยอมรับของสังคม (ณัฐธัญ อินทร์คง, 2551 : 25 - 26) อีกทั้งแนวเพลงดังกล่าวยังเป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตของวัยรุ่น จึงทำให้แนวเพลงสมัยนิยมทั้งเก่าและใหม่ ถูกนำมาเป็นเกณฑ์คัดเลือกวงดนตรี สอดคล้องกันกับแนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น ในเรื่องวัยรุ่นกับวัฒนธรรมเพลงสมัยนิยม ที่กล่าวไว้ว่า เพลงป๊อปเป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตของวัยรุ่นในสังคม (พีระชัย ลีสมบูรณ์ผล, 2547 : 24)

ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐

นักดนตรีและผู้ฟังได้

2) เนื้อหาสาระของเพลงเกี่ยวกับความรัก มีความสอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิตวัยรุ่นในสังคม ทำให้ผู้ฟังชื่นชอบเพลง และกลายเป็นบทเพลงฮิต หากนักดนตรีอาชีพให้ความสำคัญกับเพลงเหล่านี้ ก็จะสามารถนำไปเพิ่มเติมในแฟ้มสะสมเพลงของวงได้หลากหลายขึ้น และตื่นตาตื่นใจผู้ฟังมากยิ่งขึ้น

3) หากนักดนตรีมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทเพลงแต่ละเพลง และนำมาปรับใช้เป็นเทคนิคในการนำเสนอโชว์ ก็จะทำให้การแสดงเกิดความสมบูรณ์แบบ และเป็นที่ประทับใจมากขึ้น

ดังนั้นในข้อนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยค้นพบแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการแสดงดนตรีในสถานบัน คือ การใช้แนวเพลงกำหนดอิริยาบถของผู้ฟัง

8. การเพิ่มเพลงหรือแนวเพลงที่ใช้แสดงของนักดนตรีและการรับฟังเพลงนอกระแสมของผู้ฟัง ผู้ฟังคิดว่านักดนตรีควรมีการเพิ่มแนวเพลงให้หลากหลายขึ้น จากการวิเคราะห์ สังเกต ร่วมกับการอภิปรายผล ข้อ 7. ในช่วงต้น จะเห็นได้ว่าผู้ฟังเริ่มมีความต้องการฟังเพลงนอกระแสมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าเริ่มมีผู้ฟังจำนวนไม่น้อยที่ให้ความสนใจกับเพลงนอกระแสมเพิ่มขึ้นแล้ว อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์นักดนตรี (จตุพร มานะยิ่ง, 2557: สัมภาษณ์) ผู้วิจัยพบว่านักดนตรีส่วนมากมีความต้องการที่จะนำเสนอเพลงใหม่ๆ อยู่ไม่น้อย เพียงแต่ต้องสอดคล้องกับธีมของทางร้านด้วย อีกทั้งต้องยังยึดแนวเพลงตามความพอใจของกลุ่มผู้ฟังส่วนใหญ่ก่อน การนำเสนอเพลงตามความชอบส่วนตัวจึงต้องมีขอบเขต และผู้ฟังส่วนใหญ่สามารถรับฟังด้วยได้

9. ความพิเศษของดนตรีในสถานบันเทิงและสถานบันเที่ยงานหลังมอ มีความสอดคล้องกันกับแนวคิดอลัน พี เมอร์เลียม ในข้อ 3 ดนตรีมีบทบาทหน้าที่ให้ความบันเทิงแก่สังคม เพราะดนตรีมีหน้าที่ให้ ความบันเทิง ดนตรีจึงสะท้อนให้เห็นถึงความพิเศษของสถานที่นี้

อีกสาเหตุหนึ่ง คือ เพราะนักดนตรีและผู้ฟังมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน ด้วยความที่กลุ่มวัยรุ่น – นักศึกษา เป็นวัยที่อยากรู้ อยากรทดลอง สอดคล้องกัน

กับแนวคิดวัยรุ่นกับการเที่ยวในสถานบันเทิง เช่นเดียวกับ ข้อที่ 1. ในช่วงต้น การที่ผู้ฟังได้ฟังดนตรีสด และร่วมทำกิจกรรมอย่างสนุกสนาน จึงกลายเป็นเรื่องที่พวกเขาให้ความสำคัญ ในทางกลับกันก็ทำให้นักดนตรีสนุกสนานด้วย เสียงตอบรับที่ดีมากๆ จากผู้ฟัง ทำให้นักดนตรีมีกำลังใจสร้างสีสันในการแสดงได้อย่างตื่นตาตื่นใจ จนสร้างชื่อเสียงให้กับวงดนตรีและสถานที่ แห่งนี้

10. จำนวนนักดนตรีที่เพิ่มสูงขึ้นเกินความต้องการของสถานบันเทิง ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า การจัดตั้งกฎเกณฑ์ในการคัดสรรนักดนตรี รวมถึงการให้ความสำคัญ ปรับปรุง และจัดตั้งสวัสดิการนักดนตรีให้เป็นสัดส่วน น่าจะช่วยจัดสรรนักดนตรีให้มีมาตรฐาน และยกระดับอาชีพนักดนตรีให้สูงขึ้นได้

11. การสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างนักดนตรีด้วยกัน ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า หากนักดนตรีทุกฝ่าย มีความสามัคคี ช่วยเหลือ และแลกเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อกัน วงการนักดนตรีย่านหลังมอ คงจะเป็นกลุ่มเครือข่ายนักดนตรีที่เข้มแข็งมากขึ้น ในอนาคตอาจช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเล็งเห็นความสำคัญ และช่วยจัดสรรหรือแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับอาชีพนี้ได้ เช่น ปัญหาความมั่นคงในอาชีพ ปัญหารายได้ เป็นต้น

12. มุมมองของบุคคลภายนอกต่ออาชีพนักดนตรี บุคคลภายนอกมักประเมินค่านักดนตรีต่ำ คิดว่าไม่มีอนาคต จากที่ผู้วิจัยได้สัมผัสและวิเคราะห์ถึงวิถีชีวิตนักดนตรีย่านนี้ พบว่ายังมีความเข้าใจผิดอยู่ หลายมุมมอง ซึ่งผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า เป็นความจริงที่อาชีพนักดนตรีเป็นอาชีพที่ไม่ยืนยาว เพราะมีระยะเวลาในการประกอบอาชีพที่สั้น เมื่อนักดนตรีรุ่นใหม่ๆ ก้าวเข้ามาแทนที่ พร้อมกับทักษะแวนดนตรีที่ทันสมัยมากขึ้น ความนิยมในวงดนตรีรุ่นเก่าจึงค่อยๆ เลือนหายไปตามยุคสมัย อีกทั้งอายุที่มากขึ้นจึงทำให้พื้นที่ของนักดนตรีรุ่นเก่าหลายคนหมดไป หลายคนต้องเลิกอาชีพนี้ไปอย่างรวดเร็ว เพราะหลงเข้าไปอยู่ในวังวนของแสงสี จนขาดความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน หลายคนประกอบอาชีพอื่นๆ ที่คิดว่ามันคงกว่า แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีใครที่สามารถประสบความสำเร็จในอาชีพนี้ได้เลย เพราะผู้วิจัยได้พบกับนักดนตรีหลายคนที่มี ความรับผิดชอบ มีการจัดระบบการ

ดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบ มีวินัย ขยัน ประหยัด และที่สำคัญมี การวางแผนชีวิต หลังจากเลิกอาชีพนักดนตรี ซึ่งทำให้พวกเขาสามารถต่อยอดอาชีพใหม่ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ หากผู้ใดเกียจคร้าน ฟุ่มเฟือย และขาดเป้าหมายชีวิตหลังจากเลิกอาชีพนี้ นักดนตรี ผู้นั้นจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้เลย

การแสดงดนตรีในสถานบันเทิง ย่านหลังมอ เขตเทศบาลนครขอนแก่น

1. มีอยู่หลายหัวข้อ ที่มีเทคนิคสอดคล้องไปตามทฤษฎีดนตรีตะวันตก ดังนี้

เทคนิคการซ้อมของแต่ละเครื่อง เช่น การซ้อมท่อนเดียว การไล่สเกล การกำหนดอัตราความเร็ว การฝึกซ้อมกลองควบคู่กับเมทรอนอม เป็นต้น

เทคนิคการปรับวงหรือการซ้อมของวงดนตรี ได้แก่ เทคนิคการเลือกใช้คอร์ด เช่น การแปลงคอร์ดเพลงต้นฉบับ การดันสัด การเลือกใช้เทคนิคอื่นๆ เป็นต้น

การเลือกใช้จังหวะ ได้แก่ การคัฟเวอร์ การรีอะเรนจ์ ทำให้ผู้วิจัยค้นพบแนวคิดใหม่ คือ การบรรเลงดนตรีสด

2. เพลงที่ได้รับความนิยม มีความสอดคล้องกันกับแนวคิดวัยรุ่นกับวัฒนธรรมเพลงสมัยนิยม

เพราะเพลงส่วนใหญ่เป็นเพลงป๊อปในกระแสนิยม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น ในเรื่องวัยรุ่นกับวัฒนธรรมเพลงสมัยนิยม ที่กล่าวไว้ว่า เพลงป๊อปเป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่หรือประสบการณ์ชีวิตของวัยรุ่นในสังคม (พีระชัย ลีสมบูรณ์ผล, 2547 : 24) ส่งผลให้เพลงของนักดนตรี ย่านหลังมอที่ได้รับความนิยม กลายเป็นเพลงฮิตของกลุ่มวัยรุ่น – นักศึกษา จนถึงปัจจุบัน

3. มีอยู่หลายหัวข้อ ที่ผู้วิจัยมองเห็นความสัมพันธ์ ประโยชน์ รวมถึงเทคนิควิธีที่คาดว่าจะสามารถพัฒนาการแสดงดนตรีในสถานบันเทิงได้ต่อไปในอนาคต ได้แก่

ลักษณะการซ้อมของแต่ละวงดนตรี ในหัวข้อไม่มีการซ้อมนอกเวลา สังเกตได้ว่า หากนักดนตรี หน้าใหม่ต้องการปรับตัวตามหัวข้อนี้ จะต้องหาประสบการณ์ การแสดงดนตรีให้มาก เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยในการเล่นร่วมกัน และรู้ใจเพื่อน นักดนตรีด้วยกัน จึงจะเกิดความชำนาญ

การลำดับสคิลเพลง สังเกตได้ว่า ทั้งหมดถือเป็นเทคนิคที่เกิดจาก ประสบการณ์การแสดงที่นักดนตรีได้สั่งสมมา โดยนักดนตรีจะทำการพลิกแพลงไป ตามสถานการณ์ของผู้ฟังเป็นหลัก

การสำรวจบรรยากาศของผู้ฟัง มีความสอดคล้องกันกับหัวข้อ การลำดับ สคิลเพลงไปตามสถานการณ์

จากการอภิปรายผลในหัวข้อการปรับตัวหรือการซ้อมของวงดนตรี การ ลำดับสคิลเพลง และ การสำรวจบรรยากาศของผู้ฟัง ในช่วงต้น ทำให้ผู้วิจัยค้นพบ แนวคิดใหม่ คือ การกำหนดจากเหตุการณ์ที่เกิด ขึ้นซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกันกับทฤษฎี การลองผิดลองถูก ทศนวรรณ รามณรงค์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นพฤติกรรม การเรียนรู้ของสัตว์ ที่ต้องเผชิญกับสิ่งเร้า โดยที่ไม่แน่ใจว่าจะเกิดผลดีหรือผลเสีย ในระยะ แรกทำให้สัตว์ มีพฤติกรรมที่สะเปะสะปะ ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย แต่เมื่อทดลองซ้ำ หลายๆ ครั้ง ทำให้ทราบว่าสัตว์มีพฤติกรรมที่ฉลาดขึ้น ซึ่งสัตว์แต่ละชนิดจะใช้เวลา ในการเรียนรู้ และมีรูปแบบในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน จนกว่าจะพบรูปแบบที่ดีหรือ เหมาะสมที่สุด

การตรวจเช็คอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนขึ้นแสดง ถือเป็นเรื่อง ที่ควร ให้ความสำคัญมากเรื่องหนึ่ง หากขาดความรอบคอบในการตรวจเช็คอุปกรณ์ที่ดี ก็ จะทำให้เกิดปัญหา หัวข้อปัญหาหรืออุปสรรคที่มักเกิดขึ้นในระหว่างการแสดงดนตรี ตามมา

การปรับแต่งอีควอไลเซอร์เครื่องดนตรี ถึงแม้ว่าจะมีแนวทางในการ ปรับแต่ง แต่ถึงกระนั้น ก็ยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการปรับที่คงที่ เพราะยังมีอุปสรรคอื่น ที่อาจทำให้ชาวนักดนตรีฝึกฝนได้ตลอดเวลา

เทคนิคการสร้างความบันเทิงแก่ผู้ฟัง ยึดไปตามการสังเกตการณ์ แสดงให้เห็นว่าเทคนิค ดังกล่าวสามารถพลิกแพลงได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ของนักดนตรี ทำให้เกิดการแสดงที่อยู่เหนือความคาดหมาย เช่นเดียวกับหัวข้อการปรับวงหรือการซ่อมของวงดนตรี การลำดับสคลิปเพลงและ การสำรวจบรรยากาศของผู้ฟัง ในช่วงต้น ในข้อนี้ทำให้ผู้วิจัยค้นพบแนวคิดใหม่ คือ การเรียนรู้สถานการณ์ดนตรี สอดคล้องกันกับทฤษฎีการลองผิดลองถูก (ทัศนวรรณ รามณรงค์, 2556 : ออนไลน์)

ปัญหาหรืออุปสรรคที่มักเกิดขึ้นในระหว่างการแสดงดนตรี และวิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น

ปัญหาที่เกิดจากวงดนตรี นักดนตรีควรมีสมาธิในการเล่น ตรงต่อเวลา มีการขออนุญาตทางร้านก่อนที่จะทำอะไร

ปัญหาเกี่ยวกับขบวนการดนตรี ควรมีการปรับปรุงเครื่องเสียงอยู่เป็นระยะๆ เพื่อให้ขบวนการไม่ด้อยประสิทธิภาพ โดยอาจขอคำแนะนำกับนักดนตรีประจำร้าน ผู้เชี่ยวชาญในด้านการปรับขบวนการดนตรี

ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์บนเวที ก่อนและหลังใช้งาน ควรช่วยกันดูแลรักษาหรือซ่อมอุปกรณ์ให้มากขึ้น รวมถึงซ่อมแซมหรือจัดซื้ออุปกรณ์ในส่วนที่ชำรุดหรือไม่เพียงพอด้วย

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมใกล้เคียง ทำให้ฟังดนตรีไม่รู้เรื่อง ผู้วิจัยคิดว่าการเรียกร้องให้มี ผู้เข้ามาแก้ไขนั้นคงเป็นเรื่องยาก เพราะบริเวณนี้เป็นศูนย์รวมสถานบันเทิง เป็นไปได้ยากที่จะไม่มีเสียงรบกวน ทุกฝ่ายทำได้แค่ชะลอเสียงเหล่านั้นให้เบาลง เช่น ปรับปรุงทำเลร้านใหม่ การใช้กระดาษชำระปิดหู เป็นต้น

จากปัญหาทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่า สติ ไหวพริบปฏิภาณ การเตรียมพร้อม รวมถึงประสบการณ์ทางดนตรีที่แต่ละคนได้สั่งสมมาไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว เป็นการลองผิดลองถูกของนักดนตรี ซึ่งทำให้นักดนตรีมีมาตรฐานในการแสดงดนตรีที่สูงขึ้น หากผู้ใดสนใจจะประกอบอาชีพนักดนตรีให้มีประสิทธิภาพ ก็ควรเก็บเกี่ยวประสบการณ์ทางดนตรีให้มากๆ เช่นกัน ในข้อนี้จึงทำให้ผู้วิจัยค้นพบแนวคิดใหม่ คือ

การลองผิดลองถูก ทางดนตรี ซึ่งสอดคล้องกันกับทฤษฎีการลองผิดลองถูก (ทัศนวรรณ วัฒนรงค์ , 2556 : ออนไลน์)

จากข้อค้นพบแนวคิดทั้งหมดในงานวิจัย ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำความเข้าใจ วิเคราะห์ และ เรียบเรียงแนวคิดเหล่านั้นเข้าด้วยกัน โดยใช้ชื่อแนวคิดหลักว่า แนวคิดทางการแสดงดนตรีสด (Entertainment Live Music)

แนวคิดทางการแสดงดนตรีสด (Entertainment Live Music) หมายถึง แนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางกำหนดวิธีการแสดงดนตรีสดหรือการแสดงคอนเสิร์ต ซึ่งเป็นรูปแบบการแสดงดนตรีสมัยนิยม แบ่งออกเป็น 2 แนวคิดย่อย ดังนี้

1. **แนวคิดการบรรเลงดนตรีสด** หมายถึง รูปแบบ องค์ประกอบหรือหลักการทางทฤษฎีดนตรีตะวันตก ที่นำมาใช้บรรเลง ในการแสดงดนตรีสดหรือแสดงคอนเสิร์ต อาทิ ขาวนด์ ไดนามิคซ์ จังหวะ ทำนอง บันไดเสียง เสียงประสาน คอร์ด การเปลี่ยนคีย์ สีสนของเสียง วิธีการบรรเลง สังคีตลักษณ์ เป็นต้น

2. **แนวคิดการกำหนดทิศทางการแสดงดนตรีสด** หมายถึง แนวทางต่างๆ ที่ใช้ในการกำหนดทิศทางการแสดงดนตรีสดหรือการแสดงคอนเสิร์ต มี 4 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

2.1 **การเรียนรู้สถานการณ์ดนตรี** หมายถึง การสังเกตหรือพิจารณาของนักดนตรีต่อสถานการณ์ของผู้ฟังดนตรีที่กำลังเกิดขึ้น โดยสังเกตจากพฤติกรรมของผู้ฟัง บรรยากาศ สภาพแวดล้อมโดยรอบ ว่าอยู่ในสถานการณ์แบบใด ซึ่งสอดคล้องกันกับทฤษฎีการลองผิดลองถูก เพื่อให้กำหนดทิศทางการแสดงได้อย่างราบรื่น

2.2 **การใช้แนวเพลงกำหนดอริยาบถของผู้ฟัง** หมายถึง การใช้แนวเพลงหรือสไตล์เพลง สมัยนิยม กำหนดอริยาบถต่างๆ ของผู้ฟัง หรือสถานการณ์ของผู้ฟัง ทำให้การแสดงให้เป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกันกับทฤษฎีสุนทรียศาสตร์

2.3 **การกำหนดทิศทางการแสดงดนตรีสดจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำ** หมายถึง การกำหนดทิศทางการแสดงดนตรีสดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นซ้ำกันหรือเกิดขึ้นคล้ายกัน ซึ่งสอดคล้องกันกับทฤษฎีการลองผิดลองถูก โดยมีหลักการกำหนดทิศทางการแสดง 3 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1) การเรียนรู้จากประสบการณ์เดิม คือ การใช้เทคนิคการแสดงดนตรีที่เคยใช้แสดงมาแล้วหรือเทคนิคที่ได้ส่งสมมา มาแสดงอีกครั้ง เช่น การบอกเพลงหน้างาน การไม่ซ้อมดนตรี นอกเวลา เป็นต้น

2) การแสดงประยุกต์ คือ การปรับใช้เทคนิคการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมในข้อ 1) เข้ากับเทคนิคอื่นๆ หรือเทคนิคที่คิดค้นขึ้นใหม่ เช่น การลำดับสลับเพลงด้วยการจัดกลุ่มจังหวะ เป็นต้น

3) การแสดงแบบใหม่ คือ การปรับเปลี่ยนหรือพลิกแพลงทิศทางการแสดงดนตรีขึ้นมาใหม่ หรือคิดค้นขึ้นใหม่ตามความเหมาะสม

2.4 การลองผิดลองถูกทางดนตรี หมายถึง การทดลองทำกิจกรรมใดๆ ทางดนตรีของ นักดนตรี ด้วยเทคนิควิธีการเล่นแบบต่างๆ โดยปราศจากประสบการณ์ดนตรีมาก่อน หรือมีประสบการณ์ อยู่แล้ว เมื่อทำซ้ำหรือทำด้วยเทคนิควิธีอื่นๆ ที่หลากหลายขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ และค้นพบเทคนิคใหม่ๆ ขึ้น เช่น การปรับแต่งอีควอไลเซอร์ เป็นต้น สอดคล้องกันกับทฤษฎีการลองผิดลองถูก

ข้อเสนอแนะ

ด้านการนำไปใช้

1. สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาบริบทของดนตรีในสถาบันบันเทิงที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมสมัยใหม่ได้

2. สามารถใช้เป็นแนวทางการศึกษา การแสดงดนตรีในสถาบันบันเทิงปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง อัตลักษณ์ทางดนตรีที่นักดนตรีปฏิบัติตามกันมา จนนำไปสู่ค่านิยมการฟังดนตรีที่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย

3. สามารถใช้ต่อยอดองค์ความรู้ให้แก่อุตสาหกรรมเพลงในประเทศไทย ได้นำไปพัฒนาผลงานเพลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ต่อสังคมไทย

4. สามารถใช้พัฒนาอุตสาหกรรมคอนเสิร์ต ให้มีการแสดงดนตรีในรูปแบบที่หลากหลาย เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับในสังคม

ด้านการศึกษา

การวางขอบเขตในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล มีบางร้านที่ปิดตัวลงหรือเปลี่ยนผู้ประกอบการไปกะทันหัน ทำให้การเก็บข้อมูลขัดข้อง ฉะนั้นหากผู้ใดสนใจจะทำงานวิจัยประเภทนี้ ต้องมีการศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงประกอบไปด้วย อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ามีการศึกษาข้อมูลดังกล่าวแล้ว ก็ยังไม่สามารถ การันตีได้ว่าร้านใดจะเกิดปัญหา แต่กระนั้นก็ถือว่าเป็นความท้าทายอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้วิจัยพบในการวิจัยเรื่องนี้

ยังมีเทคนิคที่ใช้ในการแสดงดนตรีในสถานบันเทิงที่น่าสนใจอีกมากมาย ที่อาจค้นพบได้ในพื้นที่อื่นๆ หากกำหนดขอบเขตการศึกษาให้หลากหลายขึ้น แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน คงได้รับสารประโยชน์อีกไม่น้อย

การเก็บข้อมูล โดยวิธีการถ่ายภาพนิ่ง และถ่ายวิดีโอ อาจต้องประสบปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาแสงสว่างในการถ่ายภาพไม่เพียงพอ เพราะเป็นการเก็บข้อมูลในเวลากลางคืน อีกทั้งต้องพบกับแสงของสปอตไลท์ ทำให้ได้ภาพไม่ชัดเจน ดังนั้นผู้ใดสนใจจะทำงานวิจัยประเภทนี้ ต้องศึกษาการใช้กล้องเป็นอย่างดี หรือมีทีมงานผู้ชำนาญการเข้าไปช่วยเหลือด้วย
2. ปัญหาพื้นที่ในการเก็บภาพนิ่งไม่เพียงพอ เนื่องจากสถานบันเทิงเป็นสถานที่ที่มีผู้คนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก ทำให้มีพื้นที่ในการถ่ายภาพน้อยลง อาจต้องขึ้นไปที่สูงเพื่อให้ได้ภาพที่ต้องการ แต่ก็ไม่ใช่ปัญหาที่ร้ายแรง ถือเป็นเรื่องที่สนุกสนานอีกรูปแบบหนึ่ง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร. สอนอง คลังพระศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อนรรฆ จรรย์ยานนท์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีวิทยา คณะดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล รวมถึงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนีพันธุ์ แข็งขัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้

ความเมตตา คำปรึกษา ความรู้ ตรวจสอบ และแนะแนวทางการวิจัยนี้ให้สำเร็จลงได้โดยสมบูรณ์ ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท นักดนตรี ผู้ฟัง และผู้ประกอบการทุกท่าน ที่เสียสละให้ข้อมูลความรู้ จนข้าพเจ้าสามารถทำงานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึง และขอกราบขอบพระคุณทุกๆ ท่านเป็นอย่างสูงไว้ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ณัฐธัญ อินทร์คง. (2551). **ลักษณะเฉพาะทางบทเพลง: กรณีศึกษาวงดนตรีแกรนด์เอ็กซ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

ทัศนวรรณ งามณรงค์. (2556). **ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีของธอร์นไดค์**. สืบค้น 16 พฤศจิกายน 2558, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/555423>

พระชัย ลีสมบูรณ์ผล. (2547). **การฟังเพลงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาคตะวันตก**. สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

เมณรัตน์ นวบุศย์. (2536). **ดุริยสุนทรีย์ : การประเมินคุณค่าตามทฤษฎีสุนทรีย์ศาสตร์ของโซเปน ฮาวเออร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศรุตฯ แจ้งสว่าง. (2550). **เพลงฮิปฮอปกับความเป็นผู้หญิง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรัณย์ สิงห์ทน. (2552). **การเรียนรู้ทางสังคมของวัยรุ่นไทยจากวัฒนธรรมเพลงสมัยใหม่ของประเทศเกาหลีใต้**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สัมภาษณ์

เข็มชาติ มีชัย (ผู้ให้สัมภาษณ์) ขนิษฐ ชัชวาลย์ (ผู้สัมภาษณ์), 12 ตุลาคม 2557.

จตุพร มานะยัง (ผู้ให้สัมภาษณ์) ขนิษฐ ชัชวาลย์ (ผู้สัมภาษณ์), 17 ตุลาคม 2557.